

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

III. évfolyam.

II. szám.

Kolozsvár. November. 1884.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A chemia.

— Rottmann Farkastól. —

(10-ik folyt.)

Arany, Aurum (Au) v. s. = 197, f. s. = 19·5.

Az arany habár majdnem minden országban találtatik, mégis olyan gyéren fordul elő s nyerése olyan nehéz munkába kerül, hogy más fémekhez képest csak nagyon csekély mennyiség juthat forgalomba. Ezt ugyan ellentétnek találhatja a t. olvasó, a már mondottakkal, hogy midőn a természet az aranyat mint tiszta fémét szolgáltatja: a vasat csak nehéz munka és nagy költségek után nyerhetjük; mégis igazolva van a fent mondott; mert ha egy mázsa vasat tartalmazó ásványban egy *Ko.* vasat találánk, nagyon szegénynek és ki nem fizető munkának tartanók, mert a vas csekély árát tekintve, a zsákmányolást meg nem érdemelné, ellenben ha minden mázsa érez egy *Ko.* aranyat tartalmazna, nagyon gazdag éreznek mondanók azt. És mellékesen mondva, nem is lenne a mostani értéke.

Az arany nagyon nemes fém, mert akármilyen körülmények között, egyenes úton nem oxydálódik, és csak is körúton egyesíthetjük az oxygennel. Így ösmerünk egy aranyoxydult (AuO) és egy oxydot (AuO_2), mely utóbbi inkább aranysavnak mondható, mert nem oxygen savakkal alkot sókat, hanem inkább aljakkal, és ezért savnak tekinthető. De ez oxydatio is mily csekély rokonszenvű, mutatja az, hogy csak gyenge melegítés kívántatik arra, hogy desoxydalódjék és tiszta fémmé váljék.

Aranychlorid ($AuCl_3$). Ezt jól ismerjük, és tudom, hogy készítés módja is ismeretes lehet mindenki előtt. Tiszta aranyat kell

királyvízben oldani; az oldatot lepároltatván, kész az aranychlorid. Királyvíznek nevezzük azért, mert a fémnek királyát, mely semmi-nemű savban nem oldódik, feloldja. Áll pedig 3 rész sósavból és 1 rész salétromsavból. A salétromsav oxygenje oxydálja a sósav hydrogenjét és vizet alkot, a szabaddá lett chlor mint egyszerű és igen energikus test, az egyszerű aranyhoz szegődik; azonban ezen összeköttetés sem valami szilárd, mert csak egy kevéssé kell erősebben melegíteni, hogy az arany a chloron túl adjon, a mit némely collega tapasztalt is, midőn az oldatot kelletinél tovább hagyta a tűzön. Az arany egy része kivált.

Aranyoldatba, ha néhány csepp vasvitriol oldatot adunk, az arany folyadék megbarnul, megzavaródik és kis vártatra az edény fenekén barna csapadék támad; ez tiszta arany. A vegyfolyam a következő: Mivelhogy az aranyak még a chlorhoz való rokonszenve is igen gyenge, csak hamar átengedi azt a vasnak, csak hogy a vas mint oxydul, tehát összetett test, sem fogadhatná el, hogy ha a vasnak egy másik paránya mindjárt kész nem volna az oxydatio magasabb fokába lépni és így mint oxyd a szabaddá lett kénsavat is megkötni. Az arany fényt csak csiszolással nyerhet.

A piros üveg, melyet mostanában használunk, szintén az aranyak köszöni színét. Cseppentsünk aranyoldathoz néhány csepp cinchlorürcchloridot, és sötétbíbor csapadékot nyerünk, melylyel az üveget behúzza és az olvadásig hevítve, adja a rubintpiros üveget.

A kénhydrogen az aranyoldatból aranykéneget csap le (AuS_2).

Az eddig szólott aranyoldásról csakis vegyileg tiszta aranyat értettem, de ha kevert aranyat akarunk használatba venni, a dolog nem oly könnyű, mert ha az arany ezüsttel van keverve, az oldása a királyvízben nem fog sikerülni, mert noha a felületen az arany egy rétege oldódni fog is, de az ezüst chlorezüstöt alkotván, beborítja azt, és így a további királyvíz behatását gátolja. Itt következőképen járok el a legrövidebben: feltéve, hogy azt bár ki is csak kis adagokban veszi használatba, a forrasztócső segítségével, az aranyat súlyával háromszor annyi rézzel olvasztom össze; azután egy porcellánosészébe salétromsavat töltök rá, mely az ezüstöt és rezet feloldja ugyan, de az aranyat nem, mely mint barna por marad vissza; a további magától értetődik. A rezet azért szükséges oly adagban hozzá adni, mert ha kevesebb: az arany óvó borítékot alkot a réz fölött.

Platina, éreny (Pt) v. s. = 99, f. s. = 21·5

Ha már az arany oly nyúlékony, hogy egy természetes nagyságú lovas szobrot, egy arany nehezékű fémmel be lehet húzni, hogy mint merő aranyból állónak látszassék: a platina e tulajdonságban még fölül mulja őt; olyan huzalban állítható elő, hogy pusz-

ta szemmel nem is látható, és csak akkor tűnik előnkbe, ha izzóvá tesszük, mert a mint már említettük, közönséges tűzben meg nem ömlik. Minden tekintetben olyan nemes, mint az arany, és még egy kitűnő tulajdonsága van, a mi nélkül használni sem lehetne, t. i. két darab összeforrasztható lévén, úgy kalapálható, mint a vas.

Az ember hiúságának meg nem felel, mert színe nem szép, és így meglehetősen jutányos, körülbelül hatszor annyi árú, mint az ezüst, azért is használják mindennemű technikai czélokra, ott a hol más fém oxydálnék vagy megolvadna, pl. nagy üstöknek, a hígított kénsav sűrűsítésére.

Körúton ennek is kétféle oxydatióját ismerjük, a platinoxydult (PtO) és a platinoxydot (PtO_2). Mind a kettőnek a színe fekete, de a hydratjai barnák. Igen gyenge aljak.

Csakis királyvízben oldódik, és így nyerjük a platinchloridot ($PtCl_2$), azonban ez is oly könnyen felbomlik, mint az aranychlorid.

A platint az oldatából kicsapják, úgy a kali, mint az ammoniumsók, alkotván velök kalium- vagy ammoniumplatinchloridot, ezek oldhatatlanok. A platinotypiahoz használt platinoldat, a kaliumplatinchlorür, mely oldható

A kénhydrogen, mint platinkéneget csapja le (PtS_2).

Mártsunk platinchlorid oldatba darabka itatóspapírt és addig izzaszszuk, míg a papir egészen ki nem égett, midőn összefüggő platinszivacsokká nyerünk, melynek az a tulajdonsága, hogy a gázokat finom likacsáiban oly közel hozza egymáshoz, hogy azok meggyúlnak, mint pl. a hydroxygent, melybe ha platinszivacsot tartunk, rögtön explodál.

Iridium, Osmium, Ruthenium, Palladium és Rhodium mind-megannyi speciálítások, és igen gyéren fordulnak elő, mint a platina kísérői. Mind az öt fém nemes jellegű.

(Vége köv.)

A nedves eljárásról

(Vége.)

9. Elővigyázati rendszabályok.

Főntebbi cikkemben a színes collodium-eljárást írtam le terjedelmesen, melynek alapján ahhoz most következő újabb tapasztalataimat csatolom:

1. Jó, ha az első ezüsfürdőbe 2—3% alkoholt adunk, mert ezzel a színes collodium magától könnyebben visszataszíthatja, mint közönséges collodium által.

2. Ha sárga üveglemez nélkül világítunk, akkor a színes collodium

megvilágítására legtöbbször kétszer annyi idő elegendő, mint a mennyi idő a közönséges collodiumhoz kívántatik.

3. Halvány sárga üveglemezen keresztül a világítás ötször annyi időt kíván, mint a mennyi idő a nedves eljárásnál ismert jodcollodiumhoz szükséges.

4. Az eosin égvényes, az ezüsthüvelők pedig közömbösek lévén, az organicus részekről könnyen elromolhatnak; azért minden használat előtt szükséges kémlelnünk. Az ilyen elromlott ezüsthüvelőbe egy csepp felmangansavas kalioldatot (1 : 100) adunk; és ha az ezüsthüvelőben ettől támadott rózsaszín tüszent elenyészik: még egy második cseppet, esetleg egy harmadikat, vagy többet is adunk, addig míg a belecsöpögtetett manganoldattól támadott rózsaszín egy perczig helytt maradt s azután oszlik el. Ekkor lackmuspapírossal kémleljük s körülmény szerint az első ezüsthüvelőt jégezettel, a másodikat légenyssavval savanyítjuk. A második hüvelőre vonatkozólag megjegyzendő, hogy ez is éppen úgy, mint az első, tartalmazzon jodezüstöt.

Tanítványaimmal, kik ez eljárást gyakorlatilag üzik, az az eset történt meg, hogy lapjaikon gyakran vastag fátyol és üstökös csillaghoz hasonló sajátóságos szemcsék támadtak, melyek ijesztő hatásuak valának. Három csepp felmangansavas kali-oldat s azután 2 csepp savany e hibákat néhány percz mulva teljesen eloszlatta.

10. Az ezüsthüvelők helyreigazítása.

A festőanyagtól támadt tisztátalanságok az ezüsthüvelőkben nehezebben oszlathatóak el, mint a melyekkel a közönséges eljárásnál rendszeren küzdeni szoktunk. Azok megszüntetésére a mangannak hidegen való kezelése már nem elegendő, hanem porcellán-főzőedényben kell forralnunk s úgy csepegtetjük hozzá az 1 : 50 arányban oldott felmangansavas kalit. Először csak egy cseppet, s ez, mint rendszeren szokta, azonnal barnára füstí az oldatot. Azután még egy csöppöt adunk hozzá s így tovább. Végül azt a pontot érjük el, midőn egy újabban hozzá adott csepptől az oldat rózsaszínre festődik. Ha a hüvelő ezt a színt $\frac{1}{2}$ perczig megtartja: a mangan további hozzá-adásával felhagyunk: kihülése után megszűrven, lackmuspapírossal kémleljük, s ha az ezüsthüvelő első, jégezettel, ha pedig második: légenyssavval savanyítjuk. A felmangansavval való helyrehozás minden egyébnél jobb; s hogy mégis sokaknak nem sikerül, azért van, mert a megromlott ezüst helyrehozására (restaurálására) a felmanganból igen sokat használnak.

11. A szemcsék hatása a papírosképen.

Nagyon sajátóságos jelenség, hogy a papíros szemcséssége, mely különben oly rombolólag szokott hatni, itt a színes collodiumnál nem szokott előfordulni. Ugyanazon egy képet többször vettem le rendes collodiumra és színes collodiumon is; míg az elsőnél a szemcsék élesen látszóttak, a másodiknál legkevésbé sem valának észrevehetőek, habár a kép szemcséje árnyékát az atelier-

nek csak sárga világosságától kapja, mely a közönséges eljárásnál feketén jön ki s így származik hibás hatása. Színes collodiumra ellenben ez a visszaverődő szín csak olyan hatással lehet, mint a fehér szín; ezért nem lehetnek a szemcsék árnyékai feketék, hanem világosak s így eloszlanak.

12. A különböző színekkel füstött lap levétele.

A mellékelt színes lapon a hatásos sárgát és több más zöld színt és a kék színnek gyöngeségét, ha Vogel-féle tankönyvben levő másolattal összehasonlítjuk: a nagy különbség azonnal szemünkbe tűnik; de a crapp, ólompír, ultramarin és a chrompiros hatása az ezüstnyomaton sokkal nagyobb, mint a fényképanyomaton. Az említett színek az ezüstnyomaton észrevehetőleg világosabbak; különösen a világos zöld színek kissé erősen hatásosak. A cyanosin alkalmazásával ezek a hibák kikerülhetnek. A színes lap mezején elszórt szennyezőanyag a füstök egyenetlen elterjesztésétől ered; magától érthető, hogy retoucheirozni nem is lehetett. Piros szín iránt érzékeny festő anyag (nem lévén kapató) a collodium füstéséhez még most nem ajánlható.

13. Végező.

Régóta ismeretes tény, hogy ha valamely találmány nyilvánosságra jön, mindig akadnak olyanok, kik tüstént azt állítják, hogy ők ezt vagy amazt hamarabb feltalálták volna; így a színes collodium-eljárást is. Igenis lehetséges, hogy valaki hasonló eljárással rendelkezhetik, sőt hogy valaki még előbb is bírhatta, mint Braun is Dornachban; mert a tölem eredő alapeszme nem új; nyilvánosságra azonban e tekintetben semmit nem hoztak, mert azt titokban őrizték. A régi törvények szerint az a priori-tás azt illeti meg, ki saját találmányát legelőször hozza nyilvánosságra.

Közlő: Veress F.

Fényképezés a Tátrán.

(Vége.)

A szepesmegyei tájak rendkívül változatos panorámát nyújtanak az utazónak, s ha valahol, úgy itt a Kárpátok közt élvezhetni a regényes kilátások egész szépségét.

Egy fényképész vagy műkedvelő, kit hajlama a vadregényes tájak megörökítéséhez vonz, bizonyos hiányt és levertséget érez, ha apparatusa nincs kezénél, hogy e tájakról magának negativokat készítsen. Így voltam én is, midőn a vonat égbe meredő sziklák közt vitt a Tatra feté. Az újabb látványok gyors változása s megdöbbentően meredek sziklák fenyvesei fokozták vágyamat, hogy kedvezőbb körülmények közé jutva, e szép vidékről néhány tájképet készítsek.

P.-ba érkezve, előadtam szívesen fogadó házigazdának, hogy menyire szeretném, ha itt volna már fényképészeti készültem, nevezetesen az apparatus, mert sarkal a vágy, hogy a tervezett kirándulás alatt a Tátrán néhány negatívot készítssek.

Beszélgetés közben azután megvallotta a vendégszerető gazda, hogy „valamikor“ ő is műkedvelő photographus volt, s ha a gyermekek nem használták el játéknak az apparatust, valahol meg lesz a hiúban. Nekem sem kellett több. Siettem a padlásra s néhány tyukot kizavarva csöndes kotlásából, nagy nehezen rá is akadtam a sok lom közt a három lábú és egy szemű szőnyetegre. Mint a padláson legnagyobb tárgy kakasülő gyanánt szolgált s hogy használatban is volt, arról csaknem kézzel foghatólag győződtem meg. Lehozattam, s úgy a hogy lehetett kitisztogattuk belőle a pókhálót és használhatóvá tettük.

Sok kutatás és bujkálás után akadtam ott egyebekre is; s mikor csettákkal és sajtolókkal terhelve lejöttem a padlásról, jó magam is tisztogatásra szorultam az összeszedett pókháló és toll miatt. A megbolygatott tyuktanyán vendégeket is szedtem magamba s meggyúlt a bajom, míg a merénylet után kivakaródtam magamat és „salonképes“-sé tettem öltözékemet. Denique a photographus szenvedély nem hagyott pihenni s még az nap kipakoltam ládámból a K.-ről hoztt emulsiós lapokat. Az instrumentumokat használhatókká tettem s egy hevenyészett készülékben elhelyeztem a szereket. . . .

Másnap kora hajnalban indultunk útnak Tátra-Füredre. Néhány kíváncsi hölgyecske is velünk tartott s már otthon ostromoltak, hogy miféle gyilkos szerszámok vannak abban a titkos ládában elhelyezve? A kíváncsiság majd kifurta oldalukat, ámde mi férfiak meg akartuk őket lepni s hallgattunk. (Bár ne hallgattunk volna! . . .)

T.-Füreden betekintettünk Divald műtermébe, de nehogy úgy járjunk, mint egykor Áspis barátom (?) járt Bpesten, midőn bemutatta magát, mint a „Fényk. L.“ belmunkatársát, — elhallgattam nevemet és lapunknál elfoglalt minemiségemet. Megnéztük a csinos műtermet, gyönyörködtünk a szép kárpáti tájképekben, melyeknek darabját 25 krért vesztegették, néhányat vettünk s azzal megindultunk a Tátrára, hogy megvalósítsam tervemet s néhány tájképet készítssek.

Több órai mászás után kibontakozott előttünk a remek táj. A Tátrának szédítő magasságba nyuló sziklái s hófödte hérczei közt kapaszkodva, eltörpülve éreztük lelkünket a magasban, honnan a távol eső falvak alig hangyabolyoknak látszottak. A természetnek e pazar szépségű s vadregényes panorámája lépten-nyomon újabb kilátással fokozta bámulásunkat. A tengerszem, víz-esés, halastó stb. mind meg annyi remek tájképet nyújtottak.

Minden egyes szebb pontra rá irányoztam az apparatust s egy-egy negatívot készítettem róla, gondosan ügyelve, nehogy parányi világozás is érhesse lapjaimat. Fárasztó munkába került ugyan az eszközök ide-oda hurczolása, de hát tizenkét szép negatív lett érte a jutalom — legalább azt hittem! . . .

Este lett, mire lejöttünk a hegyről. Alig vártam, hogy lepihenhessek a fásasztó út után s mennél előbb reggel legyen, mert égtem a vágótól, hogy — haza menve — előidézhessem fáradságosan készített negativjaimat.

*

Egész délelőtt a hevenyészett sötét kamrában dolgoztam s elővettem minden tudományomat, hogy erős negativokat kaphassak. A lapok azonban kivétel nélkül mind megbarnultak, a nélkül hogy azokon csak körvonalai is látszottak volna a tájaknak. Felhasználtam minden erősítőt — hiába, mind a tizenkét negativ rossz volt, mert a kép nem jött elő rajtuk.

Mikor azután ebédre hívtak és boszosan hagytam ott mindent a sötét szobában, gazdám hamiskásan mosolyogva adta tudtomra, a mit a nők megvallottak neki, hogy felhasználták azt a néhány pillanatnyi magányt, míg én reggeliztem, a kirándulás reggelén kibontották száraz lapjaimat, mert nem tudtak ellenállani a kíváncsiságnak, s ezek (a lapok) mind világosságot kaptak, ezért nem jöttek elé rajtuk a képek, melyek nem is voltak ott.

Csak úgy kimeredtek erre a hírre szemeim s mereven bámultam magam elé!...

— No hiszen ezért czipelhettem én apparatusumat a Tátrára? Ezért izzadhattam két napig? Köszönöm szépen érdeklődésüket, de ebből nem kértem!... Én akartam nekik kellemes meglepetést szerezni, és ime megelőztek!... Ó asszonyi kíváncsiság!...

Így végződött a mi tátrai expeditióink...

Tartsanak meg a t. szerkesztőség mostani hívei (ott egy rakáson) jó emlékezetükben, de arra az ármányos Áspisra soha se hallgassanak, mert az füllent mindannyiszor, valahányszor rólam beszél.

Dr. Bigyisz Athanáz.

Hasznos jegyzetek

a bromezüst-gelatine-emulsió készítése körül.

(Vége.)

17.

Elő k é s z ü l e t.

Az év utolsó negyedében vagyunk; az idő borulása a tél közeledésére mutat; a levételek mindinkább ritkulnak s a jövedelem is kevesbül. Gondolunk-e szűkebb időre, hogy ennek elérkeztével legalább a kikerülhetetlenekben szükségét ne szenvedhessünk? Ez alatt azonban nem a mindennapi élelmet értjük, hanem azt, a mi ezzel egyenlő: a pályánk fejlesztéséhez okvetetlenül megkivántató kellekeket. Mert, hogy el ne maradhassunk, szükséges, hogy a külföldiekkel legalább némi részben versenyt haladjunk; csakis úgy gyarapod-

hatunk, ha pályákon időszakonként újabbnál újabb eljárásokat hozunk forgalomba. Ezeknek tanulására pedig mindig ldgalkalmasabb idő a tél. Ekkor sokkal kevesebb lévén a munka, elég időnk jut arra is, hogy a meggazdálkodott pénzből szerezzük meg a szükséges anyagokat, melyek szükségesek az elmúlt nyáron olvasott és összevetett elméletekből tervezett eljárások gyakorlatiakká tételére.

Hányan tehetik ezt közülünk, mely nemcsak nagy élvezet, hanem hasznos is. A vándor fényképészek legnagyobb része — ilyen pedig sok van hazánkban — azért nem tehetik, mert különben is csekély jövedelmüknek legnagyobb részét az ide-oda való utazás emészti meg. A kisebb városok állandó fényképészei közül is nagyon kevés teheti; mert számuk igen megszorodott s hogy versenyezhesse, a fényképek árát nagyon leszállították s így jövedelmük is megapadt. Tehát már megállapodott és kedvező körülmények közt élő pályatársaink tehetik ezt, kiknek egyik legnagyobb öröme az, ha előhaladásukkal másokat is gyarapodni segíthetnek. Az ilyenek száma, különösen külföldön, mindinkább szaporodik. Ezeknek előrelátása nagyon helyes; teljesen tudják magukat tájékozni és nemes tetteikkel nemcsak magukat emelik föl egy fővel magasabbra a népek között, hanem egyszersmind nemzetük előhaladását is nagyban segítik. De nemcsak a fényképezés terén működnek így, hanem általában minden pályán; innen van az, hogy mindenben szerfölött gyorsan tudnak előhaladni.

Vajjon így teszünk-e mi is? Nem. Pedig ha akarnánk, ha nem is olyan nagy mértékben, mi is tehetnénk így. Ha népünk előhaladását szemünk elé tűzve, egymás iránt föltétlen bizalommal és szeretettel viselkednénk, miért ne tehetnők, mikor más művelt népekhez képest olyan kevesen vagyunk; azt pedig mindnyájan tudjuk, hogy csakis a kölcsönös szeretet, a nemes erkölcsi élet és a fáradhatatlan munka biztosíthatja jövőnket.

Tekintsünk csak vissza szaklapunk három évi folyamára; szomorúan láthatjuk, hogy a honnan leginkább várhattunk volna támogatást, a központtól, Budapesttől: éppen semmit sem nyertünk, — leszámítva néhány derék előfizetőt; pedig annak idejében kijelentettük, hogy bármily nyelven írt közleményt szívesen veszünk. Bizony bizony elmondhatjuk, hogy ha Amerikában indítottunk volna meg magyar fényképezési lapot: talán több pártolásban részesült volna, mint e széles és boldog Magyarországon. Mire mutat ez? arra, hogy ez ország fényképészeinek magyar szaklapra nincs szüksége. Miért fáradnánk tehát az előkészületekkel, hisz nincsenek, kikkel az eredményt közölhetnők! Mindenki tud eleget s így nem érzi szükségét a tanulásnak. A német többre becsüli az anyanyelvén írt szaklapot — s helyesen is teszi akkor, ha Magyarországon is német akar lenni mindig — csak azután idővel meg ne bánja. A magyar fényképész pedig már csak azért is, hogy németnek látszszék, kicsinyli e magyar szaklapot; arra pedig nem gondol, hogy bármily kis körű is ez, de hézagot pótol ott, a hol szakművelődésünkben tátongó nagy űr van. Van azonban mégis néhány leikes fényképészünk, kiknek kedves olvasmá-

nyul szolgál ez a lapocska, ha még olyan igénytelen is; kedves, mert ezt magukénak tudják, az ő nyelvükön van írva, ama nyelven, mely szeretett hazánk szellemének és a magyar nemzetiségnek fentartója. Ennek a néhány derék fényképésznek irunk mi igazságot, úgy miként azt eddig is tettük — habár áldozattal. . . .

Egy körülmény nyugtalanított bennünket már kezdettől fogva, t. i. az a feltevés, hogy „csupán írhatnámsági viszketegegségből kezdettünk e szaklap kiadásához.” Ezt a vádat azzal igyekeztünk eddig megczáfolni, hogy bárkinek szívesen nyújtottunk tért az irodalmi munkára; de teljesen csak e lap megszüntetésével hárihatnók el magunkról, a mit készségesen megteszünk, mihelyt más valaki akad szerkesztésére. Már pedig fejlődésünk érdekében okvetetlenül kell akadnia, minél előbb. Addig tehát folytatjuk munkánkat s megteszszük az előkészületeket.

*

A nedves eljárás körül — legalább ez idő szerint — semmi teendők sincs. Úgy látszik, hogy ezt a száraz eljárás teljesen leszorította a térről s méltán, mert négy évi gyakorlat nem csak azt bizonyította be, hogy teljesen pótolhatja, hanem annál hasonlíthatatlanul egyszerűbb és jobb is. Azt azonban éppen nem állíthatjuk, hogy javítani való ne volna rajta. Egyik lényeges hibája, hogy a sokáig állott lapok szélüktől befelé sötétednek. Ha nem mondhatjuk is meg most ennek bizonyos okát, valószínűleg onnan ered, hogy az emulsió behuzás előtt a rendesnél vékonyabb és melegebb vala; nem különben a behuzandó lapokat is nagyon megmelegítettük. Legyünk tehát figyelmesek s ha az első lap behuzásánál az emulsió kelleténél higabb lenne, a lehetőségig hűtsük meg s a lapokat is csak nagyon keveset melegítsük. Ha a hig emulsiót újon oldott gelatine-nal sűrítünk, ez az emulsió érzékenységének rovására történnék, vagyis aránylag annyit vesztene az érzékenységből, a menyűj és száraz vagy töményesítve oldott gelatine-t vegyítünk hozzá. A nagyon hig emulsiót úgy is sikeresen sűríthetjük meg, ha nagyon vastag és elég érzékeny emulsióval vegyítjük össze. Ilyen eljárással a lapok szélei hosszas állás után sem barnúlnak meg előidézés közben.

Száraz eljárásunknak egy másik hiánya: még nem annyira érzékeny, hogy atelier-ben pillanatnyi megvilágításra is rendes módon kellő minőségű negatív-képet lehessen előidézni. Egészen tiszta időben és diaphragma nélkül lehet ugyan, de csak hosszas vesződéssel s a kép még sem lehet teljesen kielégítő. Mivel azonban a tapasztalat nyomán már azt is megtudtuk, hogy az emulsió érzékenységét mily úton-módon lehet megadni: nem sok idő múlva ebben is teljesen czélt érhetünk. Ebben már a múlt télen is mutattunk fel némi eredményt s a következő télen talán teljesedik reményünk, a nélkül hogy idegen forrásokból lennének kénytelenek meríteni.

Abban a meggyőződésben, hogy velünk mások is kísérleteket fognak tenni: talán nem lesz szükségtelen, ha előleges figyelmeztetés végett egyet-mást elmondunk.

Már több ízben említettük, hogy emulsióknak kívánt érzékenységet főzéssel egészen biztosan csak nagyon nehezen adhatunk azért, mert a 15 perczen túl való főzéssel az emulsió oly gyorsan érzékenyedik, hogy csaknem lehetetlen ellenőriznünk, különösen akkor, ha nem mindig egyenlő tulajdonságú anyagokkal lennénk kénytelenek működni. A bromsó, ezüstsó és gelatine tulajdonságától függ az, hogy mennyi ideig kell főznünk az emulsiót, míg az kívánt érzékenységsűvé válik. Némely anyaggal a 20 percznél tovább tartó főzéssel az emulsió már fátyolos képet ad, még akkor is, ha azt hátráltatóval és elég sötét világosságon idézzük is elő; tehát az ezüst az emulsióban főzés alatt már reducálódott. Sajátságos jelenség, hogy ha az ilyen anyagokkal készült emulsiót kevesebb ideig, vagyis 15 perczig főzzük: a kép ugyan nem fátyolos, de Varnerke szerint csak 14" érzékenységsű lesz. E hiba pedig nemcsak a bromsó teljes ki nem száradásától, hanem a gelatine tisztátalanságától, savanyúságától és égvényességétől is keletkezhetik.

Az emulsiónak hidegen való előállításánál ez a nagy hiba nem állhat elő; itt a savak és gelatine tisztátalansága nincsen olyan rossz befolyással, mint amott, mert az emulsificatio lassan történik, s a felbomlástól nem tarthatunk. Azt pedig már tudjuk, hogy minél hosszabban digerálódik — bizonyos fokig — érzékenysége annál nagyobb lesz. Ennek módjaival kell tüzetesen megismernednünk, még pedig a magunk gyakorlata s helyi viszonyaink szerint; ezért nem utánozhatunk teljesen másokat, legföljebb csak irányadónkul szolgálhat egyik vagy másik legjobbnak vélt eljárás.

Rövid idő múlva lássunk tehát a tanuláshoz, hogy az eredményt t. olvasóinkkal is megismertetvén, másoknak is használhassunk.

Veress Ferencz.

Az útból fényképész.

(Fürdői mulatság).

Betelt a pohár! Nem állhatom tovább, hogy föl ne jajduljak azon méltatlanságon, hogy tekintetes Szerkesztő úr elnézi, hogy azon lapban, melyben egyedül csak az én elmés cikkeim tartják még a szuszit, becses nevem olyan meggyaláztatásnak legyen kitéve, mint a minővel a mult számban meggyalázta az a himpellér Bigyisz, az a semmi ember, az a havasi mőcz, az a fűzfapoéta, az a feketesárga liberias nihilista!

No megállj, gyilkos! Kerülj csak a szemem elé! Majd elraklak én, tudom istenem, azzal a jófajta somfa-alkalmatossággal, a mit a nyáron szereztem, hogy megkeserülöd te még azt a napot, a melyen ellenem merted föl-emelni lucskos nyeivedet! Várj csak!

Őn pedig, kedves szerkesztő úr, kössön útilaput ennek a jó madárnak a talpa alá, vagy pedig én hagyom itt a kanczellériáját, s ki fogja akkor olyan

borbélyi művészettel kezelni a szerkesztői ollót? Kergesse a pokolba azt a Bigyiszt, a ki Dr.-nak nevezi magát, pedig egy Amerikából visszavándorolt tót atyafitól vette a diplomát (mely a lópatkolási tanfolyam elvégzéséről van kiállítva) négy garasért és egy butykos vutkiért. Ha megteszi ezt a kedvemért, akkor mesélek én önnek valamit fürdői tapasztalataimból. Kezdem is mindjárt.

A nyáron részt vettem egy kiránduláson a Balatonon. Gőzhajón utaztunk, a hajó tele volt úri néppel (ezt nem is kelle mondanom, ha már egyszer én is köztük voltam), him- és nőnemű individumokkal vegyest. Folyt a vigasság a fődélzeten, ittuk a hegy levét s jártuk a bolondját muzsikaszóra.

Egyszer csak fölemelkedik a mélységből... no, nem Neptunusz, se nem valami lepedős kísértet, hanem a hajófenékről feljött egy utazó fényképész, hogy hamarosan csoport-képeket vegyen le a fönt tolongó díszes publikumról. Olyan csöndesen, olyan rejtőzve végezte a dolgát, hogy jóformán senki sem vette észre, magam sem.

Dolgát végezvén, újra visszasülyedt... nem a pokolba, (bár oda sülyedt volna!) nem a föld alá, hanem a víz alá, de már magával vitte azon végzetes portékát, melyből, mint Aeolus bátyánk bürzsákba szorított szeleiből, hatalmas vihar kerekedett később, a mint az alább elmondandó leszen.

Mi csak mulattunk gyanútlanul tovább, nem sejtítvén a veszélyt, mely egy gonosz ember álnoksága folytán ártatlan fejünk fölött tornyosodott.

Pár hét múlva nemcsak a balatonmelléki fürdőkben, hanem a közeli városokban is árulni kezdtek bizonyos fényképeket, s ezek azon csoport-képek voltak, melyeket azon a kiránduláson rólunk vett az utazó fényképész.

S mindegyik kép egy Pandora szelenczéje volt! Csak rá kellett pillantani, hogy a hajunk szála is égnek meredjen ijedtünkben, midőn azokon a képeken saját úri magunkat láttuk olyan helyzetben, a mit mi az „illetékes körök“ előtt a titok legsötétebb fátyolával takargattunk.

Hogy is ne?

X. urambátyám, a ki egy tisztos, élemedett férfiú, nyolcz gyermek atyja s hű férje egy féltékenységtől lángoló hárpia feleségnek, azokon a fatális képeken egy fiatal dandi hetykeségével uzsonáztat és karonfogva sétáltat két élete virágában levő idegen hölgyet, kik még csak nem is testvérei, sógoraszszonyai, vagy bármí néven nevezendő rokonai!

Géza öcsém, egy tejfeles szájú 14 éves legényke, a ki anyjának még czernát gombolyít otthon s a „Kis Lap“-ot olvassa, az egyik képen épen bankot ad a kártyazóknak, a másikon dülöngve emelgeti rengeteg boros kancsóját s uram bocsá!... pipázik! Igen, iszik, kártyázik és pipázik!

Hát özvegy Z.-né ő nagyságának arczképén ki ne bámulna el, mikor a tisztos matrona, őt férjhez menő leány anyja, kivágott ruhában tánczol egy fiatal katonatiszttel s kecses mosolylyal fogadja annak bókolasait!

És én! Én, unokaöcsese egy olyan takarékos (hogy mást ne mondjak) nagybátyának, a ki háromszor a fogához ver minden krajczárt, a míg nekem adja s akkor is csak a doctori vizsgához való könyvek vétele czimén

tudtam pár gyenge tíz forintost tőle kicsikarni: és én azon a képen a cigá-nyokat ölelgetem s mindegyiknek egy-egy öt forintost ragasztok barna arczu-latjára! No, ez ugyan jó előkészület a szigorlatokra!

És így tovább!

S ezeket a képeket aztán árulták minden utcasarokban, kiaggatták minden kirakatba, hírük ment messze vidéken s róluk beszélt az egész világ! Eljutottak az „illetékes körökhöz“ is s rettenes forradalmat, lázadást idéztek elő ezek a hiteles, kételyt kizáró bizonyítékai kicsapongásainknak.

X. urambátyám féltékeny életpárja által kegyetlenül megmosdattaték, elválással fenyegették, hónapokig kozmás étellel és durezás ábrázattal kinoz-taték, sehová nem eresztették s naponta kora reggeltől késő estig Kukliné pre-dikációival megtraktáltaték.

Géza öcsém kukoriczára térdepeltetett, megkoplaltatott, játéka elvétel-tek, holmija megvizsgáltatott s az ott talált bűnjelek, mint: egy regény, egy fél tuczat kártya, egy csomag cigaretté-papír s dohány stb. elkoboztattak, el-égettettek, szélnek eresztettek.

Z.-né ő nagyságát az öt férjhez menő leány kegyetlen hivalkodással vádolta, hogy ő akar férjhez menni s ezért elrontja leányainak szerencséjét, azóta veszekedéssel kelnek és fekszenek, esznek és isznak. Képzhető, hogy micsoda poklot tud előteremteni öt férjhez menő kisasszony, kik már túlépték a szendék korszakát!

Engem pedig nagybátyám, ki ugyan nem adott pénzt azokért a képek-ért, hanem csak egy kirakatból tanulmányozta, hitszegésem és világra szóló pa-zarlásom miatt hetekig szeme elé sem bocsátott s mikor végre mégis nagy bűnbánattal arczomon eléje kerültem, kijelentette, hogy megvonja a havi gázsit, többé semmiféle czélra tőle pénzt ne kérjek, mert nem akarja, hogy a mit ő keserves takarekossággal szerzett, azt egy pazarló, meggondolatlan kölyök el-prédálja stb. stb. Még máig is alig tudtam megengesztelni az öreget, s ki tud-ja, mikor lesz ismét a régi!

Nem kerülte el senki sem a példás büntetést azok közül, a kik ezen expedi-tióban részt vettek. S nekünk nem volt semmi mentségünk, mert a fény-képek nem csálnak. Még azon vigasztalásunk sem maradt, hogy legalább azt az álnok fotografust jól eldöngessük, mert a mire fölocsultunk ijedelmünkből, képei árával jól megrakodva idején elszelelt, kereket oldott.

Hanem hiszen jöjj csak még egyszer a fürdőre, te országháborító fo-tografus, tudom, hogy elveszszük a kedvedet mindenféle merényletektől!

S ha még egyszer beáll a fürdő-saison, úgy vételjük le magunkat, hogy Z. urambátyám olvasóval kezében forgatja a „Szentek életét“, Géza öcsém lep-kehálóval futkos és halakra horgászik, Z.-né önagysága kötöget papaszemmel és én egy padon nagy komolyan forgatom a Corpus Juris ódon lapjait.

Ez csak helyreállítja majd rossz hirbe jött renomémet?

Mit gondol szerkesztő úr? (Esző után köpönyeg! — Szerk.)

Áspis.

A photokeramikáról

(Vége.)

Mivel a felsorolt email-füstékek — sötét vörös tűzben — könnyen olvadnak, legtöbnyire a porcellán-képek kiszínezésére használhatók. Három kivétel azonban mégis van közöttük: a kobaldkék, antimonsárga és a rézzöld. Ezeket — kemények lévén — előbb kellő mennyiségű folyóval vegyítjük tégelybe s miután tűzben összeolvasztottuk és kitöltés után meghűlni hagytuk: az ismert módon lisztfinomságra törjük meg.

Már e közlemény elején említettük, hogy az emailfüstékek jól kell a világosságtól nem, vagy csak kevésbé érintett rétegre tapadni; s mivel erre nagy súlyt fektetünk, most ismét megemlítjük. Ettől függ a kép sikerülése, tehát használata előtt meg kell kísértünk, ha vajjon megfelel-e rendeltetésének? — Üveglapot chromotinnal (emailcollodiummal) a már ismert módon behuzunk és megszáradása után diapositiv kép alatt a világosságra teszszük kellő ideig; a képet azután nem festő anyaggal, hanem graphitporral idézzük elő, úgy a mint ez eljárás elején már ismertettük. Ha a graphitporral teljesen kielégítő képet kaptunk, ezzel azt tudtuk meg, hogy chromotinnunk jó. Most már megtudhatjuk, vajjon az anyagfesték is jó-e? Üveglapot huzunk be (mint előbb) és ugyanazon diapositiv alatt szintén annyi ideig világítjuk meg; azután nem graphittal, hanem a megkísértendő fémleégfüstékekkel idézzük elő a képet, melynek éppen olyan jól készülnie kell lenni, mint az előbbinek, melyhez graphitport használunk. Ha pedig a kép semmiképen nem akar előállani: a fémfüsték vagy tisztátalansággal keveredett össze, vagy pedig a folyatóval a tűzben nagy hőnek volt kitéve és így felbomlott. A füstéket most tűzpróbára teszszük, úgy hogy belőle csipetnyit megtisztított porcelláncserép-darabra tevén, tűzben addig hevítjük ügyelettel, míg az anyag megolvadt. Ha ez kívánt hőnél, piros vagy tényleg pirosra történt és a füsték színe és fénye tiszta — a cserépdarabon, — akkor, hogy a füsték teljesen jó lehessen, nem kell egyebet tennünk, mint sötét pirosra kifűtenünk (hogy ne olvadjon), azután lepárolt vízzel elegyítve, jól összetörnünk. E füstékekkel most éppen olyan jó képet kell nyernünk, mint a minőt graphitporral kaptunk vala. Ha azonban a festőanyag — a porcelláncserép-darabon — fehér izzás után sem olvadt meg egészen, hanem kihülése után tisztátalansága mellett fénytelen is: ez annak a jele, hogy a füstéket vagy rossz folyatóval kevertük, vagy valami módon felbomlott. Ekkor, ha a színe nem piszkos, 3—4 annyi folyóval vegyítsük és törjük, így jó lesz; ha pedig színe piszkosnak látszik: legjobb lesz, ha másféle használatra félreteszszük s helyette mást készítünk ügyelve, nehogy az előbbi hiba ismét előállhasson. Gondunk legyen rá, hogy a fémleég-füstékpórnak ne legyen durvábbra megtörve, mint a graphit; ez lágyasága miatt sokkal finomabb porrá törhető, mint az előbbi, azért, hogy mennél szebb képet nyerhessünk, ennek finomra törésében ne hagyjon el türelmünk.

Ha nem volna kedvünk a féméleg-füstékek vegyítéséhez vagy készítéséhez, a mi bizony nagy hiba lenne, valamelyik gyárostól készen is meghozathatjuk; de az ilyen füsték nem mindig megbízható, nemcsak kellemetlen színeért, hanem azért is, mert legtöbbször nagyon durva s a folyóval csak elegyítve, nem pedig előbb összeolvasztva s azután összetörve van, a mint kellene. Tehát nekünk kell azt megolvasztás után megfelelő nagyságú és vastagságú matt üveglapon gondosan úgy összetörni, miként azt e cikksor elején körülményesen leírtuk.

Végül még egyszer meg kell azt jegyeznünk, hogy a képek szépsége és tisztasága, egyebeken kívül, legjobban a füsték finomságától függ; erre tehát nagy súlyt fektessünk. A finomra törés mellett van egy biztos mód, melylyel kivánt eredményhez juthatunk; az úgy nevezett iszapolás. Ez ugyan sok időt kíván, de fáradságunkat biztos siker jutalmazza meg. Mikor az üveglapon törés közben már semmi karczólást nem hallunk, a füstéket megszáritván, ismét porrá törjük és ugorkás, széles szájú üvegedényben levő tiszta vízbe dobván s üvegpálczával jól fölkeverjük. 10—15 másodpercnyi állása után más tiszta és üres üvegedénybe töltjük, úgy hogy a fenékre szállt durva anyagból semmi se úszhassék le. Ezt a hátramaradt durva füstéket az előbbi módon ismét megtörjük; vízzel föleresztvén, 10—15 mpercnyi állás után a második üvegedénybe töltjük s ezt mindaddig ismételjük, míg minden füsték olyan finomra törtetett, hogy 10—15 mpnyi állás után fenékre nem szállhat. Ekkor a nagy üvegedényben levő füstéket mindaddig állani hagyjuk, míg fölötte a víz egészen megtisztul, vagyis: míg minden füsték fenékre száll. Ekkor a vizet csöndesen letöltjük róla s a fenéken levő pépszerű füstéket tiszta itató papirosból készült tölcserbe töltjük, s hogy semmi füsték se maradhasson hátra, tiszta vízzel a filtrumba öblögetjük. Miután a tölcserből minden víz lecsöpögött s a füsték megszikkadt: gyöngye melegen ismét kiszáritván, porrá törjük s üvegdugós üvegebe használat végett elteszszük. Ez a művelet sok időbe kerül, de mivel egyszerre tetszés szerinti mennyiséget készíthetünk: néha két évig sem kell készítésével foglalkoznunk.

*

A photokeramikáról szóló cikkeinkben nyílt őszinteséggel közöltük fényképészetünknek egyik legszebb eljárását; befejezésül most már még azon anyagok alkotó részeivel és készítésük módjával kellene megismerkednünk, mely anyagok ez eljárásban előfordulnak és nagyon nevezetesek; mert bármely eljárást csak akkor tehetünk teljesen sajátunkká, ha azt minden részében megismerjük; így nemcsak szép műveket állíthatunk elő, hanem — ismervén az anyagok tulajdonságait — azt az eljárást is javításon vihetjük keresztül.

Az említett anyagok alkotó részeinek és készítésük módjának ismertetése azonban máskorra marad.

Veress Ferencz.

Budapesti levelek.

I.

(A száraz kezelés hódítása. — Újabb hátterek. — A fényk. műtermek szaporodása. — Üzerkedések a fényképészettel).

Ígéretemhez képest van szerencsém értesíteni a tek. szerkesztő urat, valamint — szíves engedelmével — becses lapja olvasóit mindazon szakunkba vágó eseményekről, melyek itt a fővárosban történtek. Részint azért, hogy vidéki kartársaink is időszerű tájékozást nyerjenek az itteni viszonyokról; részint pedig azért, mert — kivált most, az orsz. kiállítás közeledtével — sok följegyzésre méltó esemény fordul elő.

Két és fél év eltelte után visszatérve Budapestre, nemcsak fővárosunk szépülése lepett meg, hanem — a mi inkább érdekelt — egyes czégek csinos kiállítású munkája, mely sikert nagy részt bátran tulajdoníthatjuk a már itt is általánosan elterjedt száraz kezelésnek. Akadnak ugyan, — kivált az idősebb fényképészek közt — kik e nevezetes találmánynak ha nem is éppen ellenségei, de nem is hívei; mindazáltal ha körültekintünk a Budapesten levő 30—35 fényképész közt, alig találunk ötöt-hatot, kik még a régi kezelésnek hívei s lassankint ezek is a haladás útjára térnek, a mennyiben kényesebb levételeiket kénytelenek száraz lemezekkel végezni.

Az ide vágó czégek nagyobb részét Veszprémi Samú, ide való vegyszerkereskedő látja el Monckhoven dr. utasítása szerint készült száraz lapokkal, melyeket ő — biztos tudomásunk szerint — Párizsból hozat. Meglehetősen jók ugyan, csakhogy nagyon drágák; hanem a drágasággal egyik fényképész sem törődik, mert egyik sem törekszik arra, hogy maga készítse lemezeit, pedig így megtakaríthatnánk tekintélyes összeget, mely most a külföldnek jut. Egyiknek nincs ideje rá, a másiknak nincsenek eszközei, vagy nem alkalmas a helye; a harmadik meg — őszintén szólva — rösteli a pancsolást, a bibelődést és így tovább; nem érnék végét a kifogásoknak, ha az okokat akarnók fürkészni. Van ugyan itt egy vállalat, mely saját készítményű emulsiós lemezeit árusítja el, de ezekkel éppen a napokban tett kísérletek kedvezőtlenül sikerültek, a mennyiben érzékenységük nem kielégítő s így kemény negatívot adnak; természetes tehát, hogy pártolásban nem is részesülnek.

A hátterek használata körül is történt változás. A sötét hátterek helyett általában világosabbakat vesznek s ezek egy némely levételnél használhatók is; azonban sajnos, hogy néhány fényképész e tekintetben a nevetésig túloz s minden levételét egyformán készítvén, nem valami szép ízlést árul el. A maga helyén és módjával szép ez is, de nem mindenütt, s kár az újság ingeréért a különben sokszor sikerült képet ízléstelenné tenni.

Egy idő óta a műtermek is nagy mértékben szaporodnak. A többek közt elsőrendű üzletet nyitott Goszleth István, ki a közelebről tartott

tepliczi iparkiallításán aranyérmert nyert csinos fényképeiért. — Klösz György fényk. pedig — a mint halljuk — műtermét a Hatvani-utczába teszi át a tavaszra egy új épületbe. Ezzel kapcsolatban megemlíthetem, hogy az 1885-ik évi kiállításhoz tartozó levételek végzésére ő és Kozmata F. udv. fényk. kapott megbízást. Szükségtelen megemlítenem, hogy e kiállításra itt, valamint a vidéken is sokan készülnek. Inkább felhozok a Bpsten elharapódzott concurrentia szomorú igazolására egy nevezetes jeleséget.

Néhány héttel ezelőtt ugyanis egy hirdetésszerű ívet láttunk, melyben egy bizonyos fényképész buzdítja a közönséget a lefényképezésre — részletfizetés mellett! Egy másik meg tíz krajczáros kötelezvényyszerű czédulákat állított ki s ezeket az iskolákban, kaszárnyákban és gyárokbán terjeszti. Célja ez eljárásnak az lenne, hogy a czedulán kötelezi magát az illető a levételre és bánatpénz gyanánt tíz krajczárt fizet előre, a mi természetesen a fényképésznél marad, ha az illető később megbánná az alkut; ellenkező esetben, vagy ha levéteti magát, kedvezményben részesül.

Valóban gyönyörű dolgok! A helyett hogy a szép és jó munkával igyekeznének versenyezni, ily lealacsonyító speculatióval veszélyeztetik érdemes iparművészetünk hitelét. Hát még a többi „Kohlmarkt“, a mi Budapesten dívik!... Ám menjenek ezek útjukon, mi törekedjünk arra, hogy a közeledő orsz. kiállításra mennél számosabban s mennél szebb munkát állítsunk ki, hogy a magyar névnek mi fényképészek is dicsőséget szerezzünk!

A viszontlátásig!

CCU Cluj Central University Library Cluj Cs. G.

Az olajföstmények lefényképezéséről.

(Stürenburg dr. után.)

(Folytatás.)

A mi a chloridok hozzáadását, pl. chlormagnesium vagy chlorstrosztium a collodiumhoz a jod- és bromsók mellett — illeti, itt alig érdemel említést. A chlorezüst, mint Vogel és Eder munkáiból is látszik, csakugyan érzékeny a spectrum nagyrésze iránt, mint a másik két só; de megkívánja, hogy jelenléte hasznos legyen, a fejlesztésnél más kezelés és hosszabb világítás alkalmaztassék, mert ez a jod- és bromezüst érzékenységgel nem egyez meg. Másképen áll a dolog, ha a chlorezüstöt emulsió alakjában csak magára használjuk.

A chlorezüst használhatósága a copirozóprocessus chemiai fejlődésére vonatkozólag, Edernek vizsgálódásaiban, melyeknek eredménye „Fényképezés chlorezüst-gelatine-nél és a chemiai fejlődés“ cz. munkában van tárgyalva; hasonlóképen Cowan munkáiban is („Br. Jour. of Phot.“ okt. 1883); azonban Eder azt állítja, hogy a levételnél a camerában a chlorezüst kevésbé érzékeny a fény iránt. Lehetséges is, mint az Eder-féle tabellákból ki is tűnik, az az eset

a bromezüst-gelatine-hoz való hasonlításban, ha azt az élő objectivok levételéhez használja. Olajföstményekről készített fényképekre azonban ez az állítás nem talál; de ha chlorezüst égvényes pyrogallus, vagy citromsavas vasélegammoniak előidézéssel, csak kétszer annyi időt kíván a megvilágításra, mint a nedves eljárásnál a jodcollodium: akkor lehetséges, hogy a chlorezüst könnyen alkalmazást nyerhet a gyakorlatban a rákészült jó és finom képnél fogva.

Minden eddig ismert methodus közt a nedves collodium-processus a legbiztosabb út jó eredmény eléréséhez ezen a téren; mindazáltal szükséges ezt az eredetiek különböző characterével egyeztetni és a ható erőkből a legjobbat kiválasztani.

Némely fényképész az olajföstmények levételéhez, részint hogy a világítás idejét megrövidítse, részint pedig azon hitben, hogy a meleg és sötét színek jobban visszaadhatók legyenek, a megszokott, igen gyöngé salitrommal sózott ezüstfördőt használja. Ez mindenképen téves nézet; mert ily módon rendszeren gyöngé és erőtelen eredményhez jutunk, melyben az erős fény tisztatlannak és elkülönítettnek látszik.

Az olajföstmények reproducálásához való ezüstfördőt erősebbé savanyíthatjuk eczetsavval (30 ccm. fűrdőhöz 1—2 cseppet adva). Ez esetben hosszasan kell világítanunk, de ily módon az árnyékok jobban ki is vannak dolgozva; a megvilágítás hosszabb ideje miatt a fény éppen nincs elkülönítve és nem lesz matt. Az eczetsavnak valamivel nagyobb tömegben való használata az ezüstfördőben megvédi a képet az erősebb fejlesztő használatánál a fátolosságtól, mert ennek hatása alatt a sötét és meleg tonusok jobban ki-fejlődnek, mint a gyöngébb fejlesztőnél, előidézőnél.

A főntebb érintett módon modificált fényképészeti eljárást tehát az eredeti characteréhez képest igazítjuk, vagyis főleg a világítást e szerint végezzük. Az olyan képeket tehát, melyeken igen sok világos, chemiai hatású, meleg tonusok jönnek elő, rövidebb ideig világítjuk meg, mint az olyanokat, melyeken sok sötét tonus mutatkozik. Az előidézésnél mindenekelőtt szemmel tartjuk, hogy a kép lassan jöjjön elő s a munkát addig ne szakítsuk meg, míg a sötét és meleg tonusok elő nem jöttek. A szükséghez mérve meg is lehet a lapot erősíteni; később pedig negativ-retouche-t is alkalmazhatunk.

Sok esetben ugyanis, különösen az úgy nevezett helyzetképeknél, továbbá azoknál, melyek igen mély és szemszűrő színekben vannak föstve, teljesen lehetetlen, hogy már a levétel alkalmával sikeres eredményhez juthassunk.

A fényképészet terén tett legújabb találmányok ide vonatkozólag csak ugyan lényeges javításokat kívánnak. A főtörekvés az, hogy minden esetben jó eredményhez juthassunk; ez a színek levételének problémája, mert a változó tiszta és sötét fényképészeti tonus még nem az. Ezt azonban csakis a művészi retouche segédelmével lehet elérni. Különösen a negativ-retouche használható itt nagy sikerrel, mert ez az a művészi fogás, mely az olajföstményekről készült fényképek kidolgozásához absolute szükséges s ennek alkalmazásával igen csinos képeket lehet előállítani. Miként kell ezen negativ-retouche-t használni

és gyakorolni, az minden egyes munkás izlésétől függ; a negatív előállításánál és az előidézésnél tapintatosan kell eljárni. Az oly előidézett negatívot, melyen a sötét részek még átláthatók, a közép tonus és fényesebb helyek pedig helyesen mutatkoznak, nem oly sokáig kell erősíteni, hogy az árnyékrészek a tömötséget megtartsák, mert ez esetben a közép tonusok és a fényes részek sokkal tömöttebbek lesznek és nehezen copirozhatók. Az ilyen negatívot legjobb ha rögzítés és lakkozás után úgy kezeljük, hogy árnyékrészeink befödjük. Itt azonban sohasem szabad fedő színeket használni, mert ezek hátrányára vannak a rajzoknak és a copirozásnál matt, tompa tekintetet adnak a képnek. Legjobbak ehhez a lazurszínek, és pedig az olajföstekek. Igen szép hatást idézünk elő sötétsárga lakkal, barnasárgás fényű lazurszínnel, mely igen gyorsan szárad és különösen jó fedő erője van.

Az olajföstekekkel való munka azért előnyösebb az aquarellföstekekénél, mert amazokat igen könnyen lehet a legfinomabb tonusban elteríteni, a mi az utóbbiaknál — gyors száradásuk miatt — lehetetlen.

(Vége köv.)

Szabadon ford.: D--ó Dádé.

A száraz eljárás keletkezése és fejlődése.

(Folytatás).

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Gelatine-lapok és himlő.

Parr Richardtól.

Az alábbi közlemény szerint nagyon érzékeny és finom lapokat nyerhetünk a következőkkel:

Bromkalium	2 gramm.
Nelson-féle gelatine	2 „
Légensavas ezüstéleg	3 „
Víz	32 „

Ezek a már ismert mód szerint kezeltetnek. Az emulsiós üvegedényt, miután 20 percig forró vízben tartottuk, kihűlni hagyván, megfagyalásra lapos csészébe töltjük. Ezután az emulsiót üveggéssel vékony szeletekre vagdaljuk s üvegharangszerű dialysatorba teszszük, melynek azonban nem pergament, hanem durva vászonfeneke van. Ezen keresztül addig hagyom folyni a vizet, míg az emulsió a savaktól egészen megtisztul.

Ezzel az emulsióval behuzott lapok eleinte minden hiba nélküli tiszta képeket adtak, egyszer azonban — hogy hogy nem — minden lapomon himlők támadtak, és hiába alkalmaztam egészen új és más anyagokat, mert a himlők mégis mindig előjöttek. Egyszer azután azt tettem, hogy egy rendbeli újon készült lapoknak felét a laboratoriumban hagytam, másik felét pedig haj-

lékomba vittem s a legszárazabb helyre tettem. Az első csomó előidézés közben egészen himlős lett, a második ellenben — habár nagyon sok ideig mosogattam is — teljesen ment volt attól; tehát a hibának egyedüli oka csakis a nedvesség volt.

A takarítatlan lapoknak gelatine-nal való bebuzáása.

Az újon vágott lapokat $1\frac{1}{3}\%$ légenysavas vízben hagyjuk 5—10 perczig, azután egyenkint jól lecsöpögtetjük s tiszta vízbe teszszük néhány perczig s egyenkint egy második tiszta vizes edénybe mártván, lengeteg tiszta ronggyal megtöröljük, s további használatig pedig portól ment helyre teszszük. A gelatine-t így készítjük:

Miután 1 gr. gelatine-t 30 gr. meleg vízben feioldottunk, 4 gr. jég-eczetet adunk hozzá s 24 óra múlva 210 gr. vizet; miután megszórtuk, még 240 gr. alkohollal vegyítjük össze. Ez az alaprétegnek való oldat nagyon sok ideig megáll, használata előtt azonban mindig meg kell szűrünk. A föntebbi mód szerint kezelt üveglapokon ez, mint a collodium szokott, igen könnyen elterjed. Ha a lapokat a második tiszta vízből kivesszük, lecsepegni hagyjuk, a föntebbi gelatine-ból pedig keveset úgy töltünk rá, hogy a vizet maga előtt taszítsa; ezt letöltvén, újabb adagot öntünk rá, melyet azonban nem öntünk el, hanem a tömeghez eresztünk vissza. A lapot most függőlegesen állítva száradni rakjuk, s ha így járunk el, akkor a lapok megtörölgetésére kívánt időt meggazdálkodjuk. — Ez az eljárás nemcsak száraz, hanem nedves lapoknál is egyaránt becses.

Az előidézőről.

Carey Lea, ez a minden tekintetben művelt amerikai fényképész, már 1877-ben terjedelmes cikksort adott a „British Journal of Photogr.”-ban az előidéző anyagok különböző tulajdonságairól, hatásáról és használatáról. Bár ezeknek egyenkint való közlése hasznos volna is nekünk: a tér szűke miatt nem tehetjük, hanem röviden csakis a szorososan ide tartozó részt adjuk.

„A főlem megkísérlett előidézők közt az oxalsavas vasélecs a leghathatósabb (!) Több mint harmincz éve tudjuk — Hunt ismertette legelőbb, — hogy ha sóskasavas vasélecs-ammon a világosságra tétetik, sóskasavas vaséleggé változik, mely ezüstoldatba mártatván, képet ad; de hogy haloidezűstsóbból való lappangó képet sóskasavas vaséleccsel előidézni lehessen, nem sejtette senki stb.” Ime tehát Carey Lea vala az első, ki nekünk a megbecsülhetetlen előidézőt fölfedezte.

Ez évben H. Adagirtól Párizsban egy francia munka jelent meg „Le Procédé au Gelatino-Bromure stb.” cz. alatt, mely legnagyobb részben — az eddig már ismert — Kennett- és Palmer-féle eljárás tárgyalja. E 16 oldalra terjedő füzetecskének ránk nézve az a legérdekesebb része, a hol Milson eljárását közli, mely szerint érzékeny emulsiós papirost lehet készíteni. Erre a célra timsós papirost kell használnunk, és pedig olyat, a milyent pigment-kép

készítéséhez szoktunk venni; de ha ilyenel nem rendelkezünk, bármily írópapirt márthatunk 2—3°/_o timsóoldatba 3—4 perczig és azt megszáritjuk. Az így előre elkészített tetszés szerinti nagyságú papirosnak négy szélét 1¹/₂ cm. szélesen fölhajtván, keményítő csirizzel kenjük be és egyenletes tükörlapra ragasztjuk; ezután szivacsot 2°/_o timsós vízbe mártván, bedörgöljük vele a papirost és száradásra félretesszük. Így annyi papirost készítünk előre, a hány tükörlapunk van. Megszáradása után üveglapjával a papirost melegített fémlapra tesszük s viaszszal csaknem éppen úgy itatjuk be, mint a chromographiákat szokás, azzal a különbséggel, hogy itt több viaszt veszünk s az egyenletes behuzásnál nem kell olyan nagy figyelemmel lennünk. Miután így minden papirost beviaszoztunk, úgy huzzuk be azokat rendre emulsióval, mint az üveglapokat szokás, azzal a különbséggel, hogy itt az emulsió elterjesztésére lapos szőrecesetet kell használnunk, mert a papiroson — habár szükséges ezt is megmelegítenünk — nem terjed olyan könnyen el az emulsió, mint az üveglapon.

Megszáradása után a papirost éles késsel körülvágjuk, az üvegről könnyedén lehuzzuk s úgy vagdaljuk fel, hogy a meghatározott nagyságnál 1¹/₂ cm-rel nagyobbak lehessenek. Az ilyen papirosokat négy szögletjüknel fogva könnyedén kártyapapirosra ragasztván, százával csomagolhatjuk be s még is kevés helyet foglalnak el, súlyuk pedig ezred része sincs annak, a mennyit hasonló nagyságú száraz üveglap szokott nyomni.

Ha a kamarában visszatükröző világosságtól nem tarthatunk, akkor a felszelt emulsiós papirosokat üveglapon keresztül is exponálhatjuk és ekkor a kártyapapirosra való fölragasztás elmaradhat.

Megvilágítás után, ha az emulsiót nem nagyon vékony papirosra huzzuk, rendes módon is lehet idézni, ha előbb 5 perczig tiszta vízben áztattuk; ellenben az 5 percnyi ideig való áztatás után a vizet róla lecsöpögni hagyjuk s hátával olyan timsós gelatine-os üveglapra tesszük, mint a milyeneket az üveglapról levaló tulajponságú emulsió alá szoktunk használni. Ha rá tettük s tiszta itató-papiros alatt fölös vizet és léghólyagokat kinyomkodjuk: rendes módon idézhetjük elő.

Ennél az eljárásnál előidézés, rögzítés és hosszas mosogatás közben himlősödéstől vagy fodrosodástól nem tarthatunk. Miután a negatívot a fentebbi kezelésem átvittük és már megszáradt: négy szélét 1—1 cmnyire fölhajtjuk, úgy hogy csészét alkosson; most aztán, ha a negatív kabinet nagyságú, a következő gelatine-t töltjük bele:

1¹/₂ gramm gelatine-t 1 óráig hideg vízben áztatunk, s ekkor a vizet jól lecsöpögtetjük; a gelatine-t meleg vízfürdőben oldjuk fel és hozzá 4 csepp glycerint adunk, muselinon vagy flanelen meleg edénybe szűrjük s még 14 csepp chromtimsó-oldatot (2°/_o) adunk hozzá. Mikor e gelatine a negatívon megfagyott, az üveglapról leveszzük s négy szögleténél fogva — deszkára akasztván — megszáradni hagyjuk. Most a felhajtott széleket lemetszük s terpentinbe mártott vattával a hátulját bekenjük; ekkor a viasz feloldásával a

transparens gelatine-negativ-képet a papirosról gyöngéden lehuzzuk stb. Ez az eljárás régi ugyan, de jóságánál fogva mindig új marad, különösen olyanoknál kik nagyon sok levétellel nem foglalkoznak; tájképekhez pedig megbecsülhetetlen.

Az 1878-ik év a száraz eljárás fejlődésére nagy gyarapodást mutat: a sok felé elágazó homályos utakat megvilágítja a biztosabb előhaladásra; a tudományosan művelt népek egyes kiváló lelkes fiai vállvetve igyekeznek mennél több jót és szépet felmutatni közös boldogulásunkra. Eder dr. úgy tűnik föl, mint egyike a legszorgalmasabbaknak. Ez év elején megkezdett alapos munkájával a „Különböző bromsók gyakorlati használata az emulsióhoz“ cz. iratában eme különféle sók miként való használatáról sok követésre méltó hasznos dolgot mond el. A többek közt azt írja, hogy az emulsió készítéséhez okvetetlenül száraz savakat használjunk, mert a levegőből magába vett víztől kellő mennyiségű bromot nem tartalmazván, a készítmény nem sikerülhet. „A legelőször tölem ismertetett ammonium-cadmium-bromid, — úgy mond Eder — mely már kereskedésbe jött és emulsióhoz gyakran használható: semmit sem változik a levegőn és biztosan lehet használni stb.“

(Vége köv.)

Veress Ferencz.

V E G Y E S E K.

Olvasóinkhoz! Tisztelettel kérjük azon olvasóinkat, kik — az előfizetést illetőleg — nálunk hátrálékban vannak, szíveskedjenek a díjt mielőbb beküldeni, mert az utolsó (XII.) számot kénytelenek leszünk visszatartani.

Üdvözlét Trefort Ágost vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak fáradhatatlan munkásságáért, de legfőképen ama szép negativ-fényképeiért, melyeket legközelebbi külföldi útazása közben állított elő. Körülményeinkhez képest mindnyájan fényképező gépek vagyunk és szellemi műveltségünknel fogva annál tökéletesebbek, minél szebb negativ-képeket tudunk érzékeny lapjaira rögzíteni a lelki szemeinkről látott eszményi szépségekről. Külföldi útjában ilyen eszményi szépségeket: a különböző művelt népek szellemi erejének és gyors fejlődésének tényezőiről sikerült méltóságodnak hű negativ-képekben rögzíteni a legújabb „rapide“ eljárás szerint. E negativjai közül az „Iparművészet érdekében való társulás“-t adta közre pozitív-képek készítésére és sokszorosítására. Legyen érte sokszorososan üdvözölve. Mivel pedig e megbecsülhetetlen negativ sokszorosítás végett gyakorlott kezekbe adatott: meg vagyunk győződve, hogy sikerült, szép és jó pozitív-képeket készítenek róla, melyekkel a művelt népek előtt nemcsak dicsőséget, hanem — a mi legfőbb — iparművészetünk lehető biztosításával boldogulást is nyerünk. Legyen üdvözölve érte! Éljen sokáig, hogy többi szép negativjairól is teljesen kielégítő pozitív-képeket készíthessen vagy reprodukálhasson. — Főntebb megjegyzők, hogy körülményeink szerint mindnyájan fényképező gépek vagyunk, és pedig annál jobbak, minél szebb ké-

képeket rögzíthetünk a jövő kor számára. Ámde nekünk nagyon sanyarú körülményeinknél fogva a magyar fényképészeti társulat pozitív-fényképét még eddig nem sikerült elkészíteni. habár az eredeti negatívja teljesen jó is. Nem sikerült talán azért, mert a negatív-kép nem ott a központon, hanem itt a vidéken fogamzott meg. Kegyelmes uram! hogy az iparművészet kifogástalan előhaladást tehessen hazánkban, okvetetlenül társulatokat kell alakítaniok egyenkint azoknak az ágaknak is, melyek még nem alakítottak; és pedig azért, hogy tömörülve dolgozhassanak, imponáló munkát végezhessenek és ezek, valamint a többiek, elnökei lehessenek ama központi főigazgatóságnak (az iparművészetet fejlesztő központi igazgatóságnak), melynek feje az iparügyi és kereskedelmi, valamint a közoktatásügyi miniszter lesz. Magyar fényképészeti társulat hazánkban még nincs, de mivel szükséges s mivel méltóságod a magyarosítás eszméjéért oly sokat küzd, a minek terjesztése mi közöttünk égető szükségű: esedezünk egynek közvetítésére a központon! Ennek szervezésével maga a társulat folytathatja azt a nehéz munkát, melyet eddig szívesen végeztünk s bár semmiféle támogatásban nem részesültünk is: az útat már megtörtük s azon tovább haladni már könnyebb lesz. A munka felét elvégeztük s azt méltóságod is tudja: *Dimidium facti, qui bene coepit — habet!*...

Üdvözet Kecskeméthy Mihály pályatársunknak Waschingtonban. Az elavulhatatlan szépért és jóért munkálkodók között nincs távolság; a szeretet vonzó ereje delejként vonván össze szívöket, együtt éreznek amaz édes hazáért, mely bölcsőjük vala. Együtt örülnek, ha haladni és emelkedni látják; együtt szenvednének hanyatlását látva és halmának bukásával. Él és élni is fog hazánk; vérével áztatott földjéhez népe — habár sujtva vala is pillanatig — tízszeres vonzalommal ragaszkodik és folytonosan halad kirendelt útján a tökéletesedés felé. Élnie kell és olyan dúsán fejlődnie, mint jól művelt földben az erős növénynek. Népünk életerejét azon eszméktől nyeri, melyekért évezeren keresztül ontotta szabadságért hön dobogó szívének vérért. E népnek ön is uram méltó tagja akar maradni még a messze Amerikában is; vele érez, örvend haladásán és érdeklődik sorsa iránt. Legyen mindnyájunktól üdvözölve érte! Maradjon is híve hazánkban s minden tétével arra törekedjék, hogy hozzá mindig méltó lehessen: büszkén mutathasson önre, ön pedig dicsekedve vallhassa magát szerető fiának!... Kecskeméthy M. pályatársunk Amerikából hozzánk intézett soraiból a következőket hozhatjuk nyilvánosságra: „A philadelphiai „The Photographic Times“ szeptemberi számából értesülök a „Fényképészeti Lapok“ kolozsvári kiadásáról az ön szerkesztése mellett. Most 13 éve, hogy iparkodtam azt létesíteni Budapesten, de akkor magam ereje és a két nyelv (magyar és német), melyen megindult, nem hagyták fejlődni a gyöngye csirát s az a második szám után megbukott. Ugyanakkor ön volt az első, ki Kolozsvárról meleg hangon írt buzdító levelet a szerkesztőséghez és ígérte becses közreműködését. Ma 13 év után és hazánk szerencsés magyarosodásával, a „Fényk. Lapok“ már élni fognak. Én ezt hiszem és szívemből kívánom. Ideje, hogy mozduljunk e téren is. Engem nagyon meglepett a külföld előhaladása a fény-

képészetben, és mondhatom, hogy négy évi ilt létem alatt igen sok tapasztalattal gyarapodtam. A magam részéről készségesen és szívesen ígérem csekély közreműködésemet a „Fényk. Lapok“-ba, ha ugyan hajlandó ezt igénybe venni. (Kérjük s a legnagyobb örömmel várjuk is. Szerk.) A fényképészeti szakirodalom itt Amerikában tekintélyes és hatásos. Különösen a száraz lapok általános használata óta. Azóta a műkedvelők számával gyarapodott az olvasó közönség is, és pedig igen jelentékenyen. De most nem akarok bővebben ily részletekről írni, mert tulajdonképen csak üdvözölni óhajtottam a „Fényk. Lapok“-at. Kartársi és hazafiúi érülettel kívánok állandó létesülését és maradáno működését e lapoknak. Üdvözi a távolból honfi- és kartársa Kecskeméthy Mihály. fényk.“

Papp Albert ploestii (Romániában) fényképész úrtól szellemes levélkét kaptunk, melyet olvasóink mulattatására egész terjedelmében közlünk. A levél így hangzik: „Igen tisztelt Szerkesztő úr! Ha pápista volnék, három „mea culpa“-t ütnék a mellemre és fél liter szentelt vizet föcskendeznék magamra, a miért eddig elmaradtam a sállariummal. Mivel azonban mint vastag nyakú kávinista dicsérem az Úrat (de nem a Szerkesztő „Úr“-at?... Corr.), nem tehettem egyebet, mint leveszem vaskalapomat, meghajlítom vastag nyakamat és bocsánatot kérek késedelmemért; s hogy e bocsánatkérés nyomatékos legyen, hozzá mellékelem e két közös-ügyes forintot, mert meg vagyok arról győződve, hogy „úgy forog a kerék, ha kenik!“ Adná az ég, hogy a „Fényk. Lapok“ kerekeit is annyira kenné a t. publicum, hogy ne lenne kénytelen mindig nyikorogni, mert ez a nyikorgás előbb-utóbb oda fajul, hogy a mindent tartó tengelyek keserves sirásba jövéen, meggyúlnak, s azon vesszük észre magunkat, hogy a „Fényk. Lapok“ hamuvá lett. Ez pedig mégis csak nagy kár lenne. Mondom tehát, adja az ég, hogy kenőcsben ne legyen hiány — legalább is 40 esztendeig. Remélem, hogy addig valami bolond anglius majd csak kifundál valamit, melylyel elérhetjük azt, hogy az ember közönyös photographusok mellett is szerkeszthessen szakközlönyt. Egy másik még bolondabb anglius meg majd azzal fogja meglepni a „Találmányok könyvé“-nek olvasóit, hogy iszonyú fejtörés után rájött arra, miként lehet lapot nyomtatni — pénz nélkül! Ezek után maradtam stb.“ — (Míg ez a boldog idő elkövetkezik, mi is minden jót, de különösen sok kenőcsöt kívánunk, hogy szekertünk nyikorgását kenegetéssel megszüntethesse! Szerk.)

Későn jövknek. . . 1883-ban, mikor lapunk második évi folyamába lépett, 19 teljes példánnyal rendelkezünk az első évi folyamból; ma már egyetlen példányunk sincs eladó. Végre tehát mégis megértük azt az időt, melyben lapunk keresett szakmunkává lett, mert közelebről hárman is megrendelték az első évi folyamot s mi nem tehetünk eleget kérésüknek. Ki lenne hajlandó s mily árért eladni a maga példányát? . . .

Második csoportképünkhöz Knebel Ferencz szombathelyi fényképész úr szíves volt arczképét beküldeni hozzánk. Mióta e 2-ik csoporthoz gyűjtjük az arczképeket, olvasóink közé újak is léptek; kérjük tehát őket is szíveskedjenek visítkártya alakú arczképüket hozzánk küldeni, hogy végre beválthassuk ígéletünket és összeállthassuk e második, de a képek lassú gyülekezése miatt Lucza-szék módjára készülő — csoportot.

„Magyar díszítő stíl”; ez a címe annak a műnek, melyet Huszki József rajztanár ad ki, s a mely történeti egymásutánban fogja tárgyalni díszítő modorunkat. A számos mintával illusztrált mű ára 10 frt., mely összeg a szerzőhöz küldendő Sepsí-Szt.-Györgyre.

Egy indiszkrét fotografa. Nemrég egy sanfranciskói fényképész fényes tanuságát adta az amerikai élelmességnék. Miss Rose Eytling hírneves newyorki színésznő a legutóbbi időben fényes diadalok között vendégszerepelt San-Franciscóban. Az élelmes fényképelő hasznót akart huzni a nagy népszerűségéből és fölkérte a művésznőt, hogy vétesse le magát nála. Miss Rosa azonban erre semmikép sem akart ráállani, úgy gondolkozva, hogy a ki látni akarja őt, az nézze meg elevenen, a mi által ő is, meg a néző is mindenesetre sokkal többet nyernek. A fotografuson azonban nem lehetett olyan könnyen kifogni; cselhez folyamodott. Egy szép napon a bájos művésznő még bájosabb öltözetben fürdött a sanfranciskói öbölben, nem is sejtve, hogy messziről egy cső van reá irányozva, mely az ő fürdését meg fogja örökíteni. Az a pár pillanat, mely alatt a szép miss a tengerbe ugorni készült, éppen elégséges volt a fénykép lekapására. Másnap a fényképész maga vitte el a művésznőhöz a pikáns fényképet, kijelentve, hogy az másnap tizezer példányban fogja bejárni a világot. A bájos miss haragja, könnyei nem semmisítették azt meg. Végre is úgy egyeztek meg, hogy a fényképész az érdekes képet elégeti, de a művésznő viszont ülni fog a fényképésznek, természetesen némileg modernebb öltözetben.

Olcsó tárgyak eladása. A ki 10' × 12' nagyságú képekhez való tárgylencsét; nr. 7., 105 mm. átmérőjű arc- és tájképező kitűnő Voigtländer-objectívot, továbbá egy Busch-féle 24" átmérőjű visítképekhez való tárgylencsét olcsó áron óhajtana szerezni: forduljon Botár Imre fényképészhez Tordára, kinél az árak megtudhatók.

Megvételre kerestetik egy használt, de még jó karban levő simító-gép. Ajánlatokat elfogad Dunky K. fényk. Lugoson.

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

B. I. Trd. Az árakat, nem lévén bélyegdíj alá eső hirdetés, nem tehetjük ki. Üdv!
K y M. Wsngrn. (Amerika). Szíves sorait köszönjük és várjuk ígért közreműködését. Olvasóink nevében is baráti üdvözlét!

H—r L. Tszjlk. Az elismerés büszkévé tesz bennünket, ámde nagyon kevesen karolják föl ily lelkesedéssel az ügyet. Külömben dicséretére legyen mondva a műkedvelőknek, mindig szorgalmas olvasói voltak lapunknak. Szíves üdvözlét!

B. L. — H. Gy. és S. B. Sajnálattal tudatjuk, hogy megrendelésüknek nem tehetünk eleget; és pedig azért nem, mert lapunk első évi (1882) folyama már teljesen elfogyott. — 1883-ból még egy teljes példánnyal rendelkezünk; ára 3 frt.

Dr. B—sz. Köszönettel vettük. A napokban írni fogunk.

Henczida. Köszönjük! A mint látja más is fog benne gyönyörködni. Szíves üdvözlét!

HIRDETÉS.

„VIGNETTEUR.”

Practicus készülék ez, melynek segítségével a legszebb oval vagy körte alakú elmosódást készíthetjük. Különböző nuance- és állandó formákban egyidejűleg a levétellel, tehát directe a negatívon. Az eredmény felül nem multható, művészi és elegans. — 4 mintakép ára műtermünk egyéb specialitásának árjegyzékével együtt **1 frt. 10 kr.**

Jandaurek H.

fényképész Teschenben.

9-10

Levelezés: magyarul, tótul, németül, csehül és lengyelül.